

REVISTES CATALANES

esplendor a l'entorn dels moviments modernistes, noucentistes i d'avantguarda

AIRES MODERNISTES

El corrent modernista omplí el món cultural català, i la voluntat d'arribar a totes les capes de la societat, amb les propostes de canvis radicals, feren de les revistes el mitjà de comunicació per excel·lència, tant per als seguidors com per als detractors. És en el darrer número de 1884 de l'emblemàtica revista *L'Avenç* on, segons els experts, aparegué escrit per primera vegada el mot "modernista", força abans que aquest moviment es considerés consolidat. L'inici del modernisme és per a molts el 1888, any de l'Exposició Universal de Barcelona.

A l'àmbit tant s'hi troben revistes plenament modernistes com *Luz*, *Quatre Gats* i *Pèl i Ploma*, com les manuscrites *El Tiberio* i *la Bugadera* que el rebutjaven. Molts artistes modernistes van dibuixar per a revistes d'humor com *L'Esquella de la Torratxa* o la *Campana Catalana*, d'aquesta última la Biblioteca de Catalunya en conserva els dibuixos originals. Les revistes il·lustrades se sumaren al corrent, n'adoptaren l'estètica i publicaren col·laboracions d'artistes modernistes. En són exemples destacats *Àlbum Salón* i *Hispania*.

- *La Il·lustración: periódico semanal de literatura, artes, ciencias y viajes*. Barcelona: [s.n.], 1880-1891 (Barcelona: Impr. de Luis Tasso). Año 9, nº 395 (27 mayo 1888). Top. 05(46.71Bar)llu Fol.[Reproducció]
- *L'Avens: literari, artístich, científich: revista mensual ilustrada*. Barcelona: [Estampa Catalana de L. Obradors, 1881-1893]. 2a. època, any 5, núm. 17 (15 setembre 1893). Top. RRC-4-0011.
- *Festa Modernista del Cau Ferrat: tercer any: certamen literari celebrat a Sitges el 4 de novembre de 1894*. Barcelona: Tip. l'Avenç, 1895. Top. 83-8º-1784.
- *Luz: periódico quincenal de arte moderno*. Barcelona: [s.n.], 1897-1898 (Barcelona: Tarascó, Viladomat y Cuesta Impr.). 2a setmana octubre 1898. Top. RRC-Fol-0049.
- *Pèl i Ploma* / [dibuixat per R. Casas, escrit per M. Utrillo]. Barcelona: [s.n.], 1899-1903 (Barcelona:Tip. l'Avenç). Núm. 26 (25 novembre 1899); núm. 27 (2 desembre 1899).Top. RRC-Fol-0111. Núm.3 (17 juny 1899). Top. 7(05)(46.71 Bar)Pèl Fol.
- *Quatre Gats*. Barcelona: [s.n.], 1899 (Barcelona: Est. de F. Badia). Núm. 5 (9 març 1899) Top. RRC-Fol-0113.
- *Forma: revista artística mensual*. Barcelona: [s.n.], 1904-1908 (Barcelona: Est. Gràf. Thomas). Vol. 1 (1904). Top. RRC-Fol-0090.
- *Àlbum salón: revista quincenal ibero-americana de literatura y arte: primera ilustración española en colores*. Barcelona: Miquel Seguí, 1897-1907 ([Barcelona]: Tall. del Àlbum Salón). Enero 1901; 1902. Top. RRC-Fol-0123.
- *Catalunya artística*. Barcelona: F. Badia, 1900-1905. Any 3, núm. 83 (9 gener 1902) Top. RRC-4-0019.
- "Confidencia [Música impresa]: melodía para canto y piano" / poesía de E. Guanyabens; música de E. Morera. A: *Album musical*. Suplement de: *La Música ilustrada hispano-americana*, año 2, núm. 5 (25 febrero 1899). Top. M 4253/11; M 4263/17.
- *Confidencia* [Manuscrit]: *melodía para canto y piano* / poesía de E. Guanyabens; música de E. Morera. Top. M Mor-108/1.
- *Hispania: literatura y arte crónicas quincenales*. Barcelona: H. Miralles, 1899-[1903?]. Tomo 3 (1901). Tomo 4, nº 77 (30 abril 1902); Top. RRC-Fol-0041.
- *Juventut*. Barcelona: [s.n.], 1900-1906 (Barcelona: Fidel Giró). 1903; any 1, núm. 1 (15 febrer 1900) 2a edició. Top. RRC-4-0042.
- *L'Avens: literari, artístich, científich: revista mensual ilustrada*. Barcelona: [Estampa Catalana de L. Obradors, 1881-1893]. 2a època, any 3, núm. 1 (31 gener 1891). Top. RRC-4-0011.
- *Les Mimvas[sic] del janer[sic]* [Manuscrit] / Joan Maragall. [ca. 1888]. Top. mrgll-Mss. 7-1-1.
- *Catalònia: revista semimensual*. Barcelona: [s.n.], 1898-1900 (Barcelona: Tip. l'Avenç). Núm. 9 (30 juny 1898). Top. RRC-4-0017 (1898).
- *Revista ibérica de ex libris*. Barcelona: Manuel Conrotte [etc.], 1903-1906 (Vilanova y Geltrú: Joan Oliva y Milá) (Barcelona: Fidel Giró). Vol. 3 (1905). Top. 096-4-280.
- "Carta manuscrita de Víctor Oliva a Ramon Miquel i Planas de 9 de febrer de 1904" *Epistolari de Ramon Miquel i Planas*. 1904. Top. nº 84 de la carpeta classificadora. [Les cartes duien impresa la Capçalera de la *Revista Ibérica de Exlibris* dibuixada per Josep Triadó. L'impressor Víctor Oliva fou un dels principals col·laboradors i redactors de la *Revista Ibérica de Exlibris*]

- *Garba*. Barcelona: [s.n.], 1905-1906. ([Barcelona]: Fidel Giró Impr.). Any 1, núm. 5 (23 desembre 1905). Top. RRC-8-0023.
- *Carme Karr* / Josep Maria Ainaud de Lasarte. Barcelona: Infiesta, 2010. Top. 2010-8-21597.
- *Feminal*. Barcelona: Il·lustració [sic] catalana, 1907-1917 (Barcelona: Establ. gráf. Thomas). Núm. 113 (27 agost 1916). Top. RRC-Fol-0039.
- *Dibuixos d'Apel·les Mestres per a la revista La campana catalana* [Visual]. [1908]. Top. XII.1 "La Campana catalana" M 71 "Capçalera" M 72 "Campaner amb les campanes".
- *La Campana catalana*. Barcelona: [s.n.], 1908 (Barcelona: Tip. La Publicidad). Any 1, núm. 1 (28 febrer 1908). Top. RRC-Fol-0016.
- *El Tiberio* [Manuscrit]: *revista quincenal ab [sic] ninots*. 1896-1898. Núm. 31 (1 març 1898) Top. XXIII Tiberio BC 1 al 38.
- "El Tiberio, o un rebuig del modernisme" / Francesc Fontbona. A: *Serra d'or*; any 16, núm. 175 (15 abril 1974), p. 45-53. Top. 05(46.71 Mon)Ser 4º.
- *La Bugadera* [Manuscrit]: *periódich[sic] escandalós*. 1897-1901. Núm. 7 (12 setembre 1897). Top. 096 Bug Fol.
- *Esquella de la Torratxa*. Barcelona: Llibreria Espanyola, 1872-1939 (Barcelona: Impr. Lluís Tasso Serra). Any 20, núm. 1014 (17 juny 1898). Top. Giv-IB 12/10. [Número dedicat al Modernisme]

ELS ANYS DE LA MANCOMUNITAT: REVISTES D'ENTITATS I INSTITUCIONS

La voluntat dels catalanistes féu que es creessin les grans institucions que havia de tenir un estat, així des del 1907, i en alguns casos des de molt abans, es treballà en la fundació i potenciació de les institucions, acadèmies, societats, etc. que havien de liderar i consolidar la recerca, l'ensenyament i el món del treball. Les publicacions periòdiques on es publicaven els treballs de recerca i es comunicaven les novetats esdevingueren imprescindibles, algunes d'elles són la *Crònica oficial* de la Mancomunitat, l'*Anuari* de l'Institut d'Estudis Catalans, o el mateix *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*.

El ventall d'articles era amplíssim i, a més de molts estudis científics rellevants, es pot llegir als *Quaderns d'Estudi* del 1916 el "Missatge de la Mancomunitat de Catalunya al President del Consell Ministres sobre els drets de la llengua catalana" o el mapa comparatiu de les comunicacions telefòniques a Catalunya entre 1917 i el 1920, publicat a la *Crònica oficial*.

- *Crònica oficial* / Mancomunitat de Catalunya. Barcelona: Impremta de la Casa de la Caritat, 1920-1923. Any 1, núm. 1 (octubre 1920). Top. S-4-1726.
- *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1914-1986 (Barcelona: Tip. l'Avenç). Vol. 1 (1914). BTHem 027(46.71)But 4º.
- *Anuari de les biblioteques populars* / Consell de Pedagogia, Direcció Tècnica de Biblioteques Populars. Barcelona: Mancomunitat de Catalunya, [1922-1923]. 1923. Top. 027.45(46.71)(058)Anu 8º.
- *Memòria anual* / Junta de Ciències Naturals. Barcelona: Museu de Ciències Naturals, [1920?-1922?]. 1921-1922. Top. 59(06)(46.71Bar)Jun 8º.
- *Revista musical catalana*. Barcelona: Orfeó Català, 1904-1936. Any 1, núm. 1 (gener 1904). Top. 78(05)(46.71Bar)Rev 4º.
- *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. Barcelona: el Centre, 1891-1938. Any 17, núm. 150 (juliol 1909). Top. 06(46.71)But 8º.
- *Escola d'estiu: any ...: conferències, resums de lliçons, informació*. Barcelona: Consell de Pedagogia, [1914-1936]. 1923. Top. S-8-3334.
- *Quaderns d'estudi: publicació mensual del Consell d'Investigació Pedagògica de la Diputació de Barcelona, sota els auspicis de la Mancomunitat de Catalunya*. [Barcelona]: el Consell, 1915-1924 (Barcelona: Oliva de Vilanova). Any 1, vol. 2, núm. 4 (maig 1916). Top. RRC-8-103. [Els *Quaderns d'estudi* estaven destinats als mestres]
- *Crònica oficial* / Mancomunitat de Catalunya. Barcelona: Impremta de la Casa de la Caritat,

- *Butlletí d'escoles: portaveu de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Barcelona: l'Associació, 1907 ([Barcelona]: Impr. La Renaixensa). Any 1, núm. 2 (febrer 1907). Top. Giv-18 2/34.
- *Butlletí de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Barcelona: l'Associació, 1917-1936 (Barcelona: Impr. La Renaixença). Any 1 núm. 1 (octubre 1917). Top. 37(06)(46.71)Bar)But 8º.
- *Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?* [Visual] / Josep Obiols Top. IV.5 M R.E. 27969 Cartell 50x35 cm.
- *Revista de la [sic] Escola de Decoració*. Barcelona: l'Escola, 1914 (Terrassa: P. Mulleras Impr.). Any 1 (març 1914). Top. RRC-8-0081.
- *Butlletí de l'Associació d'Alumnes Obrers de l'Escola Industrial de Vilanova i Geltrú: publicació mensual, portaveu de l'Associació*. [Vilanova i Geltrú: l'Escola, 1923-1932] (Vilanova i Geltrú: Impr. Econòmica). Any 2, núm. 1 (gener 1921). Top. 62(07) (46.71) Vil 4º.

- *Cultura: portavoz de la asociación de alumnos de la Escuela Profesional*. Valls: Associació d'Alumnes i Ex-alumnes de l'Escola de Mestria Industrial, [1928]. Año 2, no. 2 (15 enero [1929]); Año 2, no. 4 (15 marzo 1929). Top. S-4-8244.
- *Juventut tèxtil*. Barcelona: Escola Industrial de Barcelona, [1914-1916] (Barcelona: Artís & Co. Impr.). Any 1, núm. 4 (juny-juliol 1914). Top. 677(05)(46.71) Jov 8º.
- *Report documentat = Crònica documentada / Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona*. Barcelona: l'Institut, [1916?]-[1935?]. Anys 1916 i 1917. Top. 37-8º-C21/15. Anys 1920 i 1921. Top. S-8-3657.
- *Lliçons pràctiques de cuina*. Barcelona: Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona, [1913-1928] ([Barcelona]: Tip. Altés). 1914; mes de novembre, dia 18, tercera lliçó (1913). Top. S-8-5175.

- *Museum: revista mensual de arte español antiguo y moderno y de la vida artística contemporánea*. Barcelona: Thomas, 1911-[1936]. Vol. 1, nº 7 (1911). Top. RRC-Fol-0120.
- *Cultura: revista mensual: política catalana, novel·la, poesia, música, pintura, filosofia, lletres estrangeres*. Girona: [s.n.], 1914-[1915]. Any 1, vol. 1, núm. 1 (setembre 1914). Top. RRC-8-0050.
- *La Revista: quaderns de publicació quinzenal*. Barcelona: [s.n.], 1915-1936 ([Barcelona]: Tip. Altés). Any 2, núm. 9 (1916). Top. RRC-4-0046.
- *Themis*. Vilanova i Geltrú: [s.n.], 1915-1916 (Vilanova i Geltrú: Impr. Social). Any 1, núm. 2 (15 juliol 1915). Top. RRC-Fol-0141.
- *D'Ací, d'allà*. Barcelona: Editorial Catalana, 1918-1936. Vol. 7, núm. 4 (abril 1921). Top. RRC-8-0020.
- *Vell i nou: revista d'art*. Barcelona: [s.n.], 1915-1921 (Barcelona: Impr. Gabañach). Any 1, núm. 6 (1 agost 1915) Top. RRC-4-0102.
- *Cenacle*. Manresa: Centre Excursionista, [1915-1917] (Manresa: Impr. Esparbé). Any 1 núm. 1 (desembre 1915). Top. 05(46.71)Man)Cen 4º.
- *Mar vella: revista nacionalista de joventuts*. Barcelona: Joventut Nacionalista de la Barceloneta, 1919. Any 1, núm. 2 (octubre 1919); any 1, núm. 4 (desembre 1919). Top. RRC-4-0038.
- *Bella terra*. Barcelona: [s.n.], 1923-[1927] (Barcelona: A. López Llausàs). Vol. 2, núm. 13 (agost 1925). Top. RRC-4-0014.
- *Revista de Catalunya*. Barcelona: Fundació Revista de Catalunya, 1924-. Vol. 5, any 3, núm. 25 (agost 1926). Top. 05(46.71 Bar) Rev.-8º.
- *La Mà trencada: revista quinzenal de totes les arts*. Barcelona: Edicions Joan Merli, 1924-1925. Any 1, núm. 2 (20 novembre 1924). Top. RRC-4-0037.
- *Almanac de les arts*. Sabadell: [s.n.], 1924-1925 (Sabadell: Impr. Joan Sallent). 1925. Top. 096-8-30.
- *Revista de poesia*. Barcelona: Llibreria Italiana, 1925-[1927] ([Barcelona]: Atenes A.G.). Vol. 1, núm. 1 (gener 1925); vol. 2, núm. 8 (juny 1926). Top. RRC-8-0084.

- *La Ciutat i la Casa*. Barcelona: Associació d'Arquitectes de Catalunya, 1925-1927 ([Barcelona]: Impr. A. López Llausàs). Any 1, núm. 1 (1 gener 1925). Top. PPPrensa-1225-4-05. Any 1, núm. 2 (primavera 1925). Top. 7(05)(46.71) Ciu 4º. [Absobida per: *Gaset de les arts*]
- *Revista d'Olot: publicació mensual il·lustrada*. Olot: [s.n.], 1926-1928 (Olot: Impr. de P. Aubert). Any 2, núm. 20-21 (agost-setembre 1927). Top. 05(46.71)Olo) Rev 4º.
- *Gaset de les arts*. [Barcelona: s.n.], 1924-1930 (Barcelona: Arts gráf. Successors d'Henrich i Cia.). Número de mostra (març 1924). Top. RRC-Fol-0109.
- *Vida lleidatana: revista quinzenal il·lustrada*. Lleida: [s.n.], 1926-1931 (Lleida: Gráf. Casa Sol). Any 2, núm. 22 (15 març 1927). Top. 05(46.71)Le) Vid 8º.
- *La Nova revista: publicació mensual de literatura i d'art*. Barcelona: [s.n.], 1927-1929 (Barcelona: Impr. Occitana). Vol. 1, núm. 3 (març 1927). Top. RRC-4-0039.
- *Arts i Bells Oficis*. Barcelona: FAD, 1927-[1932] (Barcelona: R. Tobella). Octubre 1927. Top. PP-Prensa-1927-4-02; maig 1929. Top. RRC-4-0070.
- *Joia*. Badalona: Edicions Herma A. G., 1928. Any 1, núm. 2 (abril 1928). Top. 05(46.71) Bad) Joi 4º. Any 1, núm. 5 (juliol 1928). Top. RRC-4-0108.
- *Lola Anglada. En Peret* [Manuscrit] / Xavier Benguerel i Llobet. [c.a. 1928]. Top. Col·lecció d'autògrafs Ramon Borràs. B5. [Article tramès a Ramon Sastre per a la revista *Joia*]
- *Revista nova*. Barcelona: [Santiago Segura], 1914-1917 ([Barcelona]: La Neotípija). Any 1, núm. 2 (18 abril 1914). Top. RRC-Fol-0112.
- *Wagner al Liceu-Represa de la "Walkyria"* [visual] / Feliu Elias (APA). Top. XXIII B Pena 5 1162-46460.
- *Papitu*. Barcelona: [s.n.], 1908-1923 (Barcelona: Impr. de Joaquim Horta). Any 3, núm. 72 (13 abril 1910). Top. RRC-4-0043.

EL NOUCENTISME

El retorn als clàssics i la determinació de les classes dirigents per construir una societat ordenada, respectuosa amb els costums i culta, promogué revistes molt equilibrades. *La Ben Plantada* de Xènius i *l'Almanach dels noucentistes*, en foren els textos programàtics. L'objectiu de treballar la llengua catalana fins a l'excel·lència, per mitjà de la poesia, trobà en les revistes el vehicle idoni; títols com *La mà trencada* o *Revista de poesia* en són clars exponents. Moltes de les revistes, tant literàries com de difusió de l'ideari noucentista foren dirigides per Josep Carner: *Catalunya, revista literària*; *Catalunya, revista setmanal* o *Empori*. En aquest àmbit s'hi troben moltes de les revistes editades a les distintes ciutats catalanes on el moviment noucentista penetrà amb força, per exemple: *Ciutat de Terrassa*, *Cultura de Girona*, *Themis de Vilanova* o *Joia de Badalona*, de la qual la Biblioteca de Catalunya en conserva els manuscrits originals. Entre les il·lustrades destaquen *Bella terra* i *l'avançada D'Ací i d'allà*.

- *Almanach dels noucentistes* / Eladi Homs... [et al.]. Barcelona: Obrador de Joaquim Horta, 1911. Top. 16-IV-52; Top. Prat 7-VI-3.
- *Catalunya: revista literària quinzenal*. [Barcelona: s.n.], 1903-1905 (Barcelona: Impr. i lit. de Josep Cunill). Núm. 9 (15 maig 1903). Top. S-8-0266.
- *La Ben plantada* / de Xènius. Nova ed. oferta a l'autor per a celebrar el començament [sic] del VIIè any del Glossari. Barcelona: Llibr. d'Alvar Verdaguier, 1911. Top. 83-8-22779.
- *Cataluña: revista semanal*. Barcelona: [s.n.], 1907-1912 (Barcelona: Tip. La Académica). Año 5, nº 170-171 (7 y 4 enero 1911). Top. S-Fol-130.
- *Catalunya: revista setmanal*. Barcelona: [s.n.], 1913-1914 (Barcelona: Establ. tip. J. Vives). Any 7, núm. 275 (18 gener 1913). Top. RRC-Fol-0023. [És continuació del títol en castellà *Cataluña: revista semanal* (1907-1912)]
- *Empori: revista catalana mensual, monografies científiques, estudis crítics* [sic], *noves y resums de la vida cultural catalana*. Barcelona: [s.n.] 1907-[1908] (Barcelona: Establ. Gráf. Casa Thomas). Any 1, núm. 6 (juny 1907). Top. RRC-4-0026.
- *Ciutat: revista mensual*. Terrassa: [s.n.], 1910-1911 (Barcelona: Marcet i Figueres). Any 1, núm. 5 (maig 1910). Top. RRC-8-0168.

PRIMERES AVANTGUARDES

L'ordre noucentista es va veure sotragat per les veus que arribaven d'una Europa en guerra. La força creadora dels avantguardistes quedà plasmada en les revistes i fulls volants que s'adaptaren a la perfecció als nous corrents. El cal·ligrama *Guynemer*, de Josep M. Junoy, publicat a la revista *Iberia*, s'ha considerat que inicia l'avantguardisme a Catalunya. En aquest àmbit s'inclouen obres relacionades amb les primeres avantguardes que es troben dins del període 1916-1929.

- *Iberia*. Barcelona: [s.n.], 1915-1919 (Barcelona: Impr. F. Borràs). Año 3, nº 130 (6 octubre 1917). Top. RRC-Fol-0042.
- *Troços* [sic]. Barcelona: Galeries Dalmau, 1916-1918 (Barcelona: Impr. Galve). 2a sèrie, núm. 1 (setembre 1917). Top. RRC-4-0053.
- *Un Enemic del poble: fulla de subversió espiritual*. [Barcelona: s.n.], 1917-1919 (Barcelona: A. Artís Impr.). Núm. 8 (novembre 1917). Top. RRC-Fol-0101.
- *391: els 4 números inaugurals de la revista 391 publicats par[sic] en Picabia a Barcelona*. Barcelona: Letradura, 1977. Núm. 1 (1917). Top. RRC-Fol-0114.
- *391*. Barcelona: Galeries Dalmau, 1917-1924. ([Impr. Oliva de Vilanova]). Núm. 13 (juliol 1920). Top. 2007-GFol-C 4/27.
- *Proa*. Barcelona: Proa, 1921. Núm. 0 (gener 1921). Top. 10-VI-48/1.
- *Arc Voltaic*. Barcelona: Impr. d'Art, 1918. Núm. 1 (febrer 1918). Top. RRC-8-0002.
- *Monitor: gaset nacional de política d'art i de literatura*. Sitges: [s.n.], 1921-[1923] (Barcelona: Altés Impr.). Any 1, núm. 2 (20 febrer 1921). Top. RRC-GFol-0039.
- *L'Amic de les Arts*. Sitges: [s.n.], 1926-1929 (Vilanova i la Geltrú: J. Soler Impr.). Any 1, núm. 5 (agost 1926). Top. RRC-Fol-0103.
- *[Manifest groc]* / Salvador Dalí, Lluís Montanyà [i] Sebastià Gasch. Barcelona: Imp. Fills de F. Sabater, [1928] Top. Res 112/4-GFol.
- *Fulls grocs*. Barcelona: Imp. Fills de F. Sabater, 1929. Top. Res 112/5 G.Fol.
- *Hèlix*. Vilafranca del Penedès: [s.n.], 1929-1930 (Vilafranca: Imprenta Claret). Núm. 7 (novembre 1929). Top. RRC-4-0092.
- *Les Avant-gardes en Catalogne* / sous la direction de Serge Salaün, Elisée Trenc. [Paris?]: Presses de La Sorbonne Nouvelle, cop. 1995. Top. 1997-8-13194.

REVISTES CATALANES

esplendor a l'entorn dels moviments modernistes, noucentistes i d'avantguarda

Del 18 de novembre
al 20 de desembre de 2014

horari De dimarts a divendres d'11 h a 15 h
i de 17 h a 20 h. Dissabtes de 10 h a 14 h

